

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR. 410.001.03.2019

Pan Wiktor Karol
Prezes Zarządu
Ośrodek Hodowli Zarodowej
w Kamieńcu Ząbkowickim
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Pl. Kościelny 1
57-230 Kamieniec Ząbkowicki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/19/001 – Państwowa hodowla koni w Polsce – kontrola rozpoznawcza

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Plac Kościelny 1, 57-230 Kamieniec Ząbkowicki
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiktor Karol, Prezes Zarządu od 20 grudnia 2016 r., p.o. Prezesa Zarządu od 15 lutego do 19 grudnia 2016 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Paweł Bicharski, Prezes Zarządu do 14 lutego 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki utrzymania koni 2. Prowadzenie hodowli koni 3. Gospodarowanie majątkiem Zakładu „Stado Ogierów Książ”
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających wpływ na działalność objętą kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontroler	Artur Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/15/2019 z dnia 9 kwietnia 2019 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1-3)</p>

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawidłowo prowadził hodowlę koni w Stadninie Ogierów Książ, realizując cele hodowlane nałożone programem hodowlanym zatwierdzonym przez Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych³. Przeglądy hodowlane oceniały wartość hodowlaną koni, a sprzedaż, zakup i dzierżawa koni były dokonywane zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi Ośrodka Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Konie hodowane w Stadzie Ogierów Książ miały zapewnione warunki weterynaryjne oraz warunki utrzymania koni określone w przepisach prawa. Obsługa weterynaryjna koni, dokumentacja lekarsko-weterynaryjna oraz ewidencja lecznicza koni hodowlanych prowadzona była prawidłowo.

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formuluje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Do dnia 31 sierpnia 2017 r. prawa z udziałów w Ośrodku Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wykonywana była przez Agencję Nieruchomości Rolnych, której zadania z dniem 1 września 2017 r. przejął Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawidłowo gospodarował majątkiem Stada Ogierów Książ. Przychody z tytułu hodowli koni w latach 2015-2018, pomimo podejmowanych działań, nie pokrywały poniesionych kosztów, dlatego w tym celu korzystano z przychodów z innych działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki utrzymania koni

Opis stanu faktycznego

Głównymi kierunkami działalności Ośrodka Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej Spółka lub OHZ) są: prowadzenie hodowli bydła mlecznego i hodowli zachowawczej koni rasy śląskiej oraz uprawa zbóż, rzepaku i kukurydzy. Zgodnie z aktem założycielskim Spółki⁵, organami OHZ były: Zarząd Spółki (jednoosobowy – Prezes Zarządu) oraz Zgromadzenie Wspólników. Prawa z całości udziałów w Spółce wykonywane były przez Agencję Nieruchomości Rolnych (dalej ANR), a następnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dalej KOWR)⁶. Spółka, po przejęciu w 2013 r. spółki Stado Ogierów Książ Sp. z o.o., prowadziła hodowlę koni rasy śląskiej w Zakładzie Stado Ogierów Książ (dalej SO Książ).

(dowód: akta kontroli str. 4-10, 1484)

Konie hodowlane w Zakładzie Stado Ogierów Książ rozmieszczone były w pięciu stajniach położonych na terenie stadniny, przy czym jedna ze stajni (stajnia nr III) pełniła funkcję biegałki dla młodych koni. W zakresie chowu i hodowli koni w SO Książ spełnione zostały warunki weterynaryjne oraz warunki utrzymania koni określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej⁷. Konie wypuszczane były na wybiegi lub pastwiska oraz karuzele. W SO Książ ustalony był harmonogram czynności karmienia, usuwania obornika, a także ścielenia boksów i stanowisk.

Przeprowadzone przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w badanym okresie kontrole punktu kopulacyjnego w zakresie zgodności z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia punktu kopulacyjnego⁸ nie wykazały nieprawidłowości⁹.

W SO Książ nie było centrum pozyskiwania i przechowywania nasienia. Jak podał Prezes Zarządu, nie było możliwości utworzenia takiego punktu w taki sposób, aby odpowiadał obowiązującym przepisom prawa. W SO Książ nie pobierano również zarodków ze względów ekonomicznych oraz z uwagi na brak możliwości

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Akt notarialny z dnia 29 sierpnia 2013 r. Repertorium A nr 4623/2013.

⁶ OHZ został wskazany, jako spółka o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, w której prawa z udziałów wykonywała KOWR, biorąc pod uwagę strategiczne znaczenie w postępie biologicznym w rolnictwie w zakresie hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz.U. poz. 1525).

⁷ Dz. U. 2017 r. poz. 127, ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 156 poz. 1638.

⁹ W trakcie kontroli z dnia 18 lutego 2015 r. nieokazano świadectwa pokrycia ogierem, a świadectwo takie okazano podczas kontroli sprawdzającej w dniu 24 lutego 2015 r.

technicznych, a jak podał Prezes Zarządu, proces przenoszenia zarodków u koni jest bardziej skomplikowany niż u bydła i wiąże się z większym ryzykiem niepowodzenia. Przeprowadzona przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w dniu 7 czerwca 2017 r. kontrola zgodności z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2011 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do nasienia owiec, kóz, koniowatych i świń¹⁰ wykazała, że w SO Książ nie było warunków weterynaryjnych wymaganych dla prowadzenia centrum pozyskiwania i przechowywania nasienia.

Obsługa weterynaryjna koni hodowanych w SO Książ prowadzona była przez lekarzy weterynarii na podstawie umowy zawartej z przychodnią weterynaryjną na świadczenie usług w zakresie kompleksowej opieki weterynaryjnej polegającej na opiece nad wszystkimi zwierzętami na terenie SO Książ, w tym nad końmi przebywającymi na terenie SO Książ oraz ogierami przebywającymi w punktach kopulacyjnych. Wynagrodzenie za usługi ustalane było zgodnie z aktualnym cennikiem stosowanym w OHZ. Koszty usług weterynaryjnych w 2015 r. wyniosły 50,1 tys. zł, w 2016 r. – 67,6 tys. zł, w 2017 r. – 100 tys. zł, w 2018 r. – 109,9 tys. zł. Zapłaty za wystawione faktury za wykonane usługi weterynaryjne dokonywano na bieżąco – w terminie 21 dni od daty wystawienia faktury.

Dokumentacja lekarsko-weterynaryjna oraz ewidencja leczenia zwierząt gospodarskich prowadzone były w SO Książ zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 598-669, 731-926, 1239-1240, 1426, 1428, 1480-1483, 1485-1486)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka zapewniła w SO Książ warunki weterynaryjne oraz warunki utrzymania koni określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej. Obsługa weterynaryjna koni hodowanych w SO Książ prowadzona była prawidłowo, a dokumentacja lekarsko-weterynaryjna i ewidencja leczenia zwierząt – zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji.

OBSZAR

2. Hodowla koni

Opis stanu
faktycznego

Hodowla koni w SO Książ prowadzona była w oparciu o konie rasy śląskiej (koń śląski). Polityka hodowlana prowadzona była dwukierunkowo, tj. hodowla zachowawcza koni śląskich starego typu (jako hodowla włączona w programy ochronne¹²) mająca na celu utrzymanie w stadzie tego typu koni jako bank genów

¹⁰ Dz. U. z 2016 r. poz. 844.

¹¹ Dz. U. Nr 224, poz. 1347.

¹² Program ochrony zasobów genetycznych koni rasy śląskiej zaakceptowany przez Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy (IZ PIB) w Krakowie na podstawie umowy zawartej w dniu 31 grudnia 2018 r. pomiędzy IZ PIB a OHZ, realizowany jest m.in. przez utrzymywanie nie mniej niż 19 klaczy rasy śląskiej, jak i stanowienia klaczy objętych tym programem ogierami spełniającymi warunki programu w celu uzyskania i odchowu czystorasowego materiału hodowlanego.

oraz hodowla koni śląskich nowego typu – przeznaczonych do sportu wyczynowego i rekreacji jeździeckiej.

Według stanu na 1 stycznia 2015 r. w SO Książ hodowano 93 konie, z tego 59 koni zarodowych (30 ogierów i 29 klaczy w stadzie podstawowym), 34 koni hodowlanych (30 jako młodzież hodowlana i cztery konie użytkowe w stadzie obrotowym). Na dzień 1 stycznia 2016 r. hodowano: 89 koni, z tego 55 koni zarodowych (25 ogierów i 30 klaczy w stadzie podstawowym), 34 koni hodowlanych (28 jako młodzież hodowlana i sześć koni użytkowych w stadzie obrotowym); na 1 stycznia 2017 r. hodowano 95 koni, z tego 53 koni zarodowych (22 ogiery i 31 klaczy w stadzie podstawowym), 42 koni hodowlanych (30 jako młodzież hodowlana i 12 koni użytkowych w stadzie obrotowym); na dzień 1 stycznia 2018 r. hodowano 89 koni, z tego 52 koni zarodowych (23 ogiery i 29 klaczy w stadzie podstawowym), 37 koni hodowlanych (29 jako młodzież hodowlana i osiem koni użytkowych w stadzie obrotowym); na dzień 1 stycznia 2019 r. hodowano 92 konie, z tego 54 koni zarodowych (23 ogiery i 31 klaczy w stadzie podstawowym), 38 koni hodowlanych (34 jako młodzież hodowlana i cztery konie użytkowe).

(dowód: akta kontroli str. 1426-1440)

Od 2015 r. w SO Książ realizowany był „Strategiczny program hodowli koni w Spółkach Agencji Nieruchomości Rolnych” (dalej Strategiczny program hodowli koni)¹³. W Strategicznym programie hodowli koni przedstawiono cel hodowlany określający dwukierunkowe prowadzenie prac hodowlanych koni rasy śląskiej: koni śląskich starego typu i nowego typu o charakterze sportowym. Określono realizację programu hodowlanego, w tym stopnie selekcji i cechy poddane selekcji. Wskazano na zasadność wykorzystania techniki embriotransferu (MOET)¹⁴, szczególnie w hodowli koni śląskich nowego typu. Podkreślono, że SO Książ ma wszelkie warunki by stać się głównym centrum hodowli i promocji koni rasy śląskiej w Polsce i w Europie. Jak przedstawiono w pkt. 1 *Warunki utrzymania koni*, z uwagi na brak wymaganych warunków weterynaryjnych wynikających z ograniczeń technicznych posiadanych obiektów (stara, zabytkowa zabudowa) SO Książ nie prowadziło centrum pozyskiwania i przechowywania nasienia oraz nie pobiera zarodków u koni.

Realizowana przez SO Książ strategia hodowli obejmowała hodowlę koni rasy śląskiej w stadninie koni i stadzie ogierów. W stadninie koni, w oparciu o około 30 klaczy, realizowane było utrzymanie i rozwój koni rasy śląskiej starego typu, a 10 wyselekcjonowanych klaczy służyło hodowli konia śląskiego nowego typu poprzez dolew pełnej krwi angielskiej. W stadzie ogierów liczącym około 24 sztuki, jeden (Sonet) był ogierem rasy śląskiej nowego typu, a pozostałe - starego typu.

(dowód: akta kontroli str. 670-730, 1460-1462, 1460-1462)

ANR, a następnie KOWR, określiły dla Spółki zasady przeprowadzenia przeglądów hodowlanych, sprzedaży koni oraz wymaganej sprawozdawczości hodowlanej i terminy jej dostarczania¹⁵. W SO Książ w latach 2015-2018 przeprowadzono jesienne przeglądy hodowlane i określono wartość hodowlaną koni. Corocznie sporządzano komisyjne protokoły wyselekcjonowanych ze stada podstawowego koni z przeznaczeniem na sprzedaż. Wartość hodowlaną pozostałych koni w stadzie hodowlanym oraz przeznaczenie do dalszego rozrodu określano na

¹³ Strategiczny program hodowli koni zatwierdzony w maju 2015 r. przez Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych i zawierał ocenę sytuacji hodowli koni w Polsce i w spółkach hodowli koni, w których prawa z udziałów wykonywał ANR, a następnie KOWR, strategię rozwoju ras koni hodowlanych w spółkach hodowli koni oraz zasady współpracy z ośrodkami naukowymi.

¹⁴ Programy hodowlane mogą być oparte o biotechniki polioowulacji i transferu zarodków (MOET - multiple ovulation and embryo transfer).

¹⁵ Pismo Departamentu Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR nr CEN.DNS.WH.6173.8.2018.IW.2 z dnia 21 lutego 2018 r. przekazujące m.in. uaktualniony i skorygowany wykaz dokumentacji hodowlanej.

podstawie przyznanych punktów w „Karcie klaczy” i „Karcie ogiera” (maksymalnie 100 punktów dla konia za poszczególne cechy hodowlane¹⁶). W powyższych kartach podawano nazwę konia, numer ewidencyjny, pochodzenie konia z linii męskiej i linii żeńskiej, palenie, nazwę użytego ogiera i datę krycia klaczy, nazwę potomstwa, a także przyznane komisyjnie dla konia punkty za: wzrost, obwód klatki piersiowej, obwód nadpięcia, za głowę i szyję, kłode, przednie i tylne nogi, kopyta oraz chód (ruch). Spółka sporządzała za dany rok: „Wykaz imienny ogierów”, „Wykaz imienny Stadnina”, „Raport dotyczący pokrycia klaczy w sezonie rozplodowym”, „Plan stanówki klaczy” oraz „Zestawienie wyżrebień i stanówki”. Wymagana dokumentacja i sprawozdawczość za lata 2015-2018 sporządzana była rzetelnie i terminowo.

(dowód: akta kontroli str. 506-526, 1391-1394, 1443-1444)

Praca hodowlana w SO Książ prowadzona była przez hodowcę koni – głównego specjalistę ds. hodowli koni, który ukończył wyższe studia magisterskie o kierunku zootechnicznym Akademii Rolniczej we Wrocławiu. Do głównych obowiązków hodowcy należało m.in. opracowanie planów hodowlanych dla koni i sprawowanie nadzoru nad ich realizacją, prowadzenie i sporządzanie dokumentacji hodowlanej, zootechnicznej i umów dzierżawy oraz przygotowanie rocznych analiz dotyczących hodowli koni.

(dowód: akta kontroli str. 38, 229-242)

W 2015 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 8,6% koni należących do Spółki uzyskując m.in. tytuły: Mistrza Polski Młodych Koni w Powożeniu, Wicczempiona na Krajowej Wystawie Zwierząt Hodowlanych w Poznaniu, Mistrza Polski w Powożeniu Zaprzęgami Jednokonnymi, II miejsce na Mistrzostwach Świata w kat. Koni 7-letnich w Bogusławicach, złoty medal Halowego Pucharu Polski w Powożeniu Zaprzęgami Parokonnymi, Mistrza i Wicemistrza Świata Młodych Koni w Powożeniu w kategorii koni 6-letnich.

W 2016 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 4,5% koni SO Książ uzyskując m.in. tytuły: Mistrza Polski Młodych Koni w Powożeniu w kategorii koni 6-letnich, Wicemistrza Świata Młodych Koni w Powożeniu w kategorii koni 5-letnich, Wicemistrza (drużynowo) Świata w Powożeniu Zaprzęgami Jednokonnymi.

W 2017 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 7,4% koni SO Książ uzyskując m.in. tytuły: Czempiona Krajowej Wystawy Zwierząt hodowlanych w Poznaniu, brązowy medal Mistrzostw Polski Młodych Koni w Powożeniu w kategorii koni 4-letnich, brązowy medal Mistrzostw Świata Młodych Koni w Powożeniu w kategorii koni 6-letnich, Mistrza Polski w Powożeniu Zaprzęgami Jednokonnymi i Czterokonnymi, brązowy medal Halowego Pucharu Polski w Powożeniu Zaprzęgami Czterokonnymi.

W 2018 r. w pokazach koni hodowlanych uczestniczyło 10,1% koni SO Książ uzyskując m.in. tytuły: Wicczempiona Krajowego Czempionatu Koni Rasy Śląskiej, Czempiona i Wicczempiona Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych, Mistrza Świata w Powożeniu Zaprzęgami Jednokonnymi, Wicemistrza świata Młodych Koni w Powożeniu, brązowy medalista Halowego Pucharu Polski, Mistrza Polski w Powożeniu Zaprzęgami Czterokonnymi, brązowy medalista Świata Młodych Koni w Powożeniu, Mistrza Polski w Powożeniu Zaprzęgami Czterokonnymi.

(dowód: akta kontroli str. 1426-1440)

¹⁶ Między innymi klacz Rukola oraz ogier Rodos.

Spółka, określając warunki sprzedaży koni, stosowała się do wytycznych Departamentu Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR¹⁷. Sprzedaż koni będących własnością Spółki dokonywana była w formie przetargu lub aukcji. Warunki sprzedaży w formie przetargu ofert i aukcji koni rasy śląskiej określone zostały w katalogach koni przeznaczonych do sprzedaży. Postępowanie przetargowe, w tym wycenę koni przed sprzedażą, przeprowadziła Komisja Przetargowa w składzie co najmniej trzyosobowym, która działała na podstawie zarządzenia Prezesa Zarządu. W komisji uczestniczyły osoby mające doświadczenie zawodowe i marketingowe (główny hodowca, specjalista ds. marketingu, koniuszy). Na sprzedaż wytypowanych koni Spółka uzyskiwała każdorazowo zgodę Departamentu Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR (do września 2017 r. Zespołu Nadzoru Właścicielskiego ANR). Katalogi koni przeznaczonych do sprzedaży publikowane były w internecie.

(dowód: akta kontroli str. 229-242, 506-597)

W 2015 r. Spółka - w formie przetargu ofert i aukcji - sprzedała 17 koni za łączną kwotę 103,9 tys. zł brutto, uzyskując średnią cenę za konia 6,1 tys. zł (plan sprzedaży 27 sztuk). W 2016 r. Spółka sprzedała ogółem 16 koni za kwotę 121,7 tys. zł brutto, uzyskując średnią cenę za konia 7,6 tys. zł (plan sprzedaży 16 sztuk). W 2017 r. Spółka sprzedała ogółem 29 koni¹⁸ za kwotę 183,2 tys. zł brutto, uzyskując średnią cenę za konia 6,3 tys. zł (plan sprzedaży 27 sztuk). W 2018 r. Spółka sprzedała ogółem 17 koni za kwotę 130,5 tys. zł, uzyskując średnią cenę za konia 7,7 tys. zł (plan sprzedaży 21 sztuk). Sprzedaż koni zrealizowana na niższym od planowanego poziomie wynikała ze zmniejszonego zainteresowania zakupami koni.

(dowód: akta kontroli str. 1432-1436)

Spółka w latach 2015-2018 nie dokonywała sprzedaży koni hodowlanych poniżej wartości księgowej. Wycena bilansowa wartości posiadanych produktów (tj. inwentarza żywego) na potrzeby ewidencji księgowej według stanu na koniec roku kalendarzowego została dokonana w oparciu o zarządzenia Prezesa Zarządu.

(dowód: akta kontroli str. 295, 310, 323, 339, 1426-1428)

Ogierzy należące do Spółki oddawane były w dzierżawę do punktów kopulacyjnych na terenie województw: dolnośląskiego, śląskiego, opolskiego, wielkopolskiego, łódzkiego, mazowieckiego, podkarpackiego, małopolskiego, zachodniopomorskiego, lubuskiego, lubelskiego i kujawsko-pomorskiego. W 2015 r. Spółka oddała w dzierżawę 22 z 30 ogierów, w 2016 r. – 15 z 25 ogierów, w 2017 – 15 z 22 ogierów, w 2018 r. – 16 z 23 ogierów i do kwietnia 2019 r. – 4 z 23 ogierów. Przekazywanie ogierów do dzierżawy następowało na podstawie zawieranych na każdy rok umów z hodowcami. Rozdział ogierów odbywał się zgodnie z zasadami ustalonymi na podstawie wytycznych przekazanych przez ANR, a następnie KOWR, a także w porozumieniu ze związkami hodowców koni. Zasady rozdziału ogierów zawierały informacje o terminie rozdziału ogierów, terminie i sposobie przesyłania zgłoszeń na dzierżawę, terminie i sposobie przesyłania zgłoszeń na dzierżawę, terminie i sposobie przesyłania zgłoszeń na dzierżawę, terminie i sposobie opublikowania listy koni dostępnych do dzierżawy oraz sposobie przetargu. Zasady te zawierały także informację o warunkach przystąpienia do przetargu, ceny minimalne oraz sposób płatności za dzierżawę ogiera. Wysokość ceny ustalana była zgodnie ze stawkami za krycie klaczy w danym regionie, a także każdorazowo

¹⁷ Pismo Departamentu Nadzoru nad Spółkami Strategicznymi KOWR nr CEN.DNSS.WH.6173.8.2018.IW.2 z dnia 21 lutego 2018 r.

¹⁸ Dwa konie sprzedane w 2017 r. Żurawina i Lowelas otrzymały zgody na sprzedaż odpowiednio w 2016 r. i 2015 r.

konsultowana ze związkiem hodowców koni. W przypadku ogierów z dużym dorobkiem sportowym i hodowlanym ceny były podawane indywidualnie na konkretnego konia. Pozostałe ogiery przebywały w punkcie kopulacyjnym SO Książ.

Kwoty stawek z tytułu oddania w dzierżawę ogiera SO Książ spełniały wymogi określone w ogłoszeniach. O terminie rozdziału ogierów na wykazane lata (sezony rozplodowe) Prezes Zarządu zawiadamiał dzierżawców. Hodowca Stada prowadził rejestr ogierów wydzierżawionych na dany sezon rozplodowy.

Z tytułu oddanych w dzierżawę ogierów należących do SO Książ w badanym okresie Spółka uzyskała łącznie 178,7 tys. zł, z tego: w 2015 r. – 50 tys. zł, w 2016 r. – 34,5 tys. zł, w 2017 r. – 39 tys. zł, w 2018 r. – 49,2 tys. zł i w 2019 r. (za okres od stycznia do kwietnia) – 6 tys. zł.

Przychody z tytułu pensjonatu dla koni z zewnątrz wyniosły: w 2015 r. – 81,5 tys. zł (13 koni), w 2016 r. – 103,6 tys. zł (12 koni), w 2017 r. – 93,6 tys. zł (16 koni), w 2018 r. – 94,6 tys. zł (14 koni), w 2019 r. (za okres od stycznia do kwietnia) 34,3 tys. zł (10 koni).

Płatności za pensjonat regulowane były przez kontrahentów terminowo, poza jednym przypadkiem. Wobec nieregulowania płatności z tytułu utrzymania konia przez właściciela, Spółka rozwiązała umowę i na drodze postępowania sądowego uzyskała prawomocne orzeczenia sądowe dotyczące zapłaty.

W badanym okresie Spółka, jako dzierżawca, dzierżawiła dwa ogiery w celach hodowlanych dla poszerzenia puli genetycznej rasy śląskiej na podstawie umów zawartych na łączną kwotę 42,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 391-406, 414-427, 1297-1312, 1395-1399, 1400, 1414, 1464-1469)

Spółka promowała konie SO Książ przez organizowanie i udział w imprezach sportowych i hodowlanych, pokazach i czempionatach, a także realizację projektów edukacyjno-reklamowych, sesje zdjęciowe dla koni, reklamy w publikacjach branżowych. Na promocję i marketing Spółka wydała w latach 2015-2019 (kwiecień) łącznie 124,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 110, 124, 138, 162, 1446)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka prawidłowo prowadziła w SO Książ hodowlę koni śląskich. SO Książ realizowała prace hodowlane koni śląskich w stadninie koni i stadzie ogierów określone w Strategicznym programie hodowli koni opracowanym przez ANR. W ramach przeglądów hodowlanych dokonywano oceny wartości hodowlanej koni, a wymagana sprawozdawczość hodowlana była terminowo przedstawiana do KOWR. Dzierżawa ogierów i klaczy oraz sprzedaż i zakup koni do stada hodowlanego prowadzone były zgodnie z uregulowaniami wewnętrznymi OHZ oraz określonymi przez ANR, a następnie KOWR.

OBSZAR

3. Gospodarowanie majątkiem Stada Ogierów Książ

Opis stanu
faktycznego

Na dzień 31 grudnia 2018 r. SO Książ dysponowała gruntami o łącznej powierzchni 79,8 ha, stanowiącymi własność Spółki. Spółka do 31 maja 2017 r. dzierżawiła 55,7 ha gruntów z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa znajdujących się w obrębie Poniatów 9 w pobliżu Wałbrzycha. Rozwiązanie umowy na dzierżawę

gruntów spowodowane było głównie czynnikami ekonomicznymi oraz logistycznymi. Czynsz dzierżawny od gruntów, budynków, stawów i budowli wyniósł w okresie od 2015 r. do 31 maja 2017 r. łącznie 154 decytony pszenicy. Spółka nie poddzierżawiała gruntów dzierżawionych od ANR.

(dowód: akta kontroli str. 187-198, 213, 228)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. Spółka posiadała w SO Książ 16 obiektów budowlanych własnych. Wszystkie obiekty objęte były ochroną konserwatora zabytków i były w stanie do remontu. W badanym okresie prace remontowe prowadzone były w zakresie niezbędnych remontów bieżących.

Obiekty budowlane wykorzystywane w działalności gospodarczej utrzymywane były w należyłym stanie technicznym wynikającym z zaleceń okresowych kontroli stanu technicznego, wykonane zostały wymagane okresowe przeglądy stanu technicznego oraz prowadzone były książki obiektów budowlanych zgodnie z wymogami określonymi w art. 62 ust. 1 oraz w art. 64 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁹. Dla wszystkich obiektów Stada Ogierów Książ opracowana była instrukcja bezpieczeństwa pożarowego²⁰ z datą aktualizacji na dzień 30 kwietnia 2019 r.

Wnioski pokontrolne po kontroli NIK nr P/13/188 „Realizacja zadań i gospodarka finansowa stadnin koni należących do Skarbu Państwa”²¹, które m.in. dotyczyły przeglądów okresowych i prowadzenia książek obiektów budowlanych Spółki, zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 1041-1090, 1261-1296, 1480-1483, 1488)

W latach 2015-2018 wartość majątku trwałego SO Książ wzrosła o 4,9% (o 884,5 tys. zł) i wyniosła 19.013,5 tys. zł, z tego 31% (5.894,7 tys. zł) stanowiły budynki i budowle. Nakłady inwestycyjne i koszty remontów SO Książ zostały poniesione przez Spółkę w latach 2015-2018 łącznie wysokości 4.058,7 tys. zł, z tego w 2015 r. – 391,6 tys. zł, w 2016 r. – 1.760,5 tys. zł, w 2017 r. – 788,8 tys. zł oraz w 2018 r. – 1.117,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1470, 1478, 1487)

SO Książ nie posiadał obiektów zbędnych w prowadzonej działalności. Cztery lokale mieszkalne, położone na działce o powierzchni 1,2973 ha, zakwalifikowane przez Spółkę jako zbędne w prowadzonej działalności, zostały sprzedane przez Spółkę w kwietniu 2019 r. po uzyskaniu w dniu 20 sierpnia 2018 r. zgody na sprzedaż Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników. Sprzedaży za kwotę 176,4 tys. zł dokonano na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa²² z zachowaniem ustawowych preferencji dla osób uprawnionych.

(dowód: akta kontroli str. 1091-1126, 1479)

Sprawozdania finansowe, w tym bilans oraz rachunek zysków i strat, sporządzane były dla całej Spółki, bez wyodrębnienia wyników finansowych hodowli koni w SO Książ. Spółka prowadziła wyodrębnioną analitykę kont wyników (konta grup 4 i 7) w zakresie kosztów i przychodów SO Książ.

(dowód: akta kontroli str. 109-186)

¹⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, ze zm.

²⁰ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. Nr 109, poz. 719, ze zm.)

²¹ Zawarte w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższej Izby Kontroli Delegatury we Wrocławiu z dnia 31 grudnia 2013 r. (znzklWR-4101-17-02/2013).

²² Dz. U. z 2016 r. poz. 52.

W 2015 r., 2016 r., 2017 r. i 2018 r. uzyskane przez OHZ przychody z tytułu hodowli koni²³ w SO Książ wyniosły odpowiednio: 449,5 tys. zł, (tj. 1,8% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁴), 461,7 tys. zł, (tj. 1,7% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁵), 449,5 tys. zł, (tj. 1,6% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁶) oraz 443 tys. zł, (tj. 1,5% przychodów ze sprzedaży i zrównanych z nimi²⁷).

(dowód: akta kontroli str. 112-113, 128-129, 147-148, 170-171, 1464-1469, 1484)

Przychody ze sprzedaży koni w 2015 r. były niższe od zaplanowanych w biznesplanach o 84,2 tys. zł; w 2016 r. wyższe od zaplanowanych o 21,7 tys. zł; w 2017 r. niższe od zaplanowanych o 18,8 tys. zł; w 2018 r. niższe od zaplanowanych o 69,5 tys. zł. Sytuacja taka wynikała głównie z niskiego popytu na produkty działalności hodowlanej SO Książ. Oferowane na sprzedaż konie często nie uzyskiwały oferowanych cen sprzedaży. Prezes Zarządu podał, że rynek koni zaprzęgowych jest trudny, a kupcy chętniej decydowali się na zakup niesprawdzonych koni z Europy, niż na drogie konie, ale z bardzo dobrą karierą sportową.

Największy udział w przychodach SO Książ miały przychody uzyskane z tytułu sprzedaży usług turystycznych. W 2015 r. przychody ze sprzedaży usług turystycznych w wysokości 708,5 tys. zł (w tym z tytułu opłat parkingowych 429,9 tys. zł) stanowiły 43,3%, a przychody ze sprzedaży koni i usług związanych z hodowlą (449,5 tys. zł) stanowiły 27,5% osiągniętych przez SO Książ przychodów ogółem (w wysokości 1.636,2 tys. zł). W 2016 r. przychody z tytułu usług turystycznych, w tym opłat parkingowych (tj. odpowiednio 708,5 tys. zł i 429,9 tys. zł) stanowiły 43,3%, a przychody ze sprzedaży koni i usług związanych z hodowlą (461,7 tys. zł) 25,3% przychodów ogółem (1.822 tys. zł). W 2017 r. przychody z tytułu usług turystycznych, w tym opłat parkingowych (tj. 718 tys. zł i 446,3 tys. zł) stanowiły 40,2%, a ze sprzedaży koni i usług związanych z hodowlą (449,5 tys. zł) 29,6% przychodów ogółem (1.785,8 tys. zł). W 2018 r. przychody z tytułu usług turystycznych (792,2 tys. zł, w tym opłat parkingowych 435,8 tys. zł) stanowiły 43,6%, a ze sprzedaży koni i usług związanych z hodowlą (443 tys. zł) 24,4% przychodów ogółem w wysokości 1.817 tys. zł.

Przychody ze sprzedaży usług związanych z hodowlą koni, takich jak utrzymanie koni (pensjonat), dzierżawa koni, trening koni, krycie klaczy oraz usług turystycznych wzrosły w badanym okresie o 4,7% z 1.061,9 tys. zł w 2015 r. do 1.111,9 tys. zł w 2018 r. Przychody z dzierżawy koni w badanym okresie zmniejszyły się o 31,7% z poziomu 72,6 tys. zł w 2015 r. do 49,6 tys. zł w 2018 r. Jak wyjaśnił Prezes Spółki, przyczyną było zmniejszenie liczby ogierów w Książu przeznaczonych do dzierżawy oraz przeznaczenie 7–8 starych ogierów dla wycieczkowego sportu zaprzęgowego. W 2015 r. dzierżawione były 22 ogiery, a w 2019 r. – 14 ogierów.

(dowód: akta kontroli str. 1455-1459, 1484)

Koszty hodowli koni w okresie objętym kontrolą wyniosły: 1.750,4 tys. zł w 2015 r., 2.373 tys. zł w 2016 r., 2.661 tys. zł w 2017 r. i 3.002,5 tys. zł w 2018 r. W 2018 r. największy udział w kosztach hodowli koni miały koszty pracy – 41,1%, amortyzacja – 13,5%, zużycie energii, wody i opału 6,8%, usługi weterynaryjne – 3,7%, usługi

²³ Dane o przychodach i kosztach z tytułu hodowli koni, a także o wyniku działalności Spółki zostały określone na podstawie corocznych sprawozdań Zarządu z działalności Spółki.

²⁴ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2015 r. wyniosły 24.400,8 tys. zł.

²⁵ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2016 r. wyniosły 26.752,2 tys. zł.

²⁶ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2017 r. wyniosły 27.666,2 tys. zł.

²⁷ Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi w 2018 r. wyniosły 30.483,7 tys. zł.

remontowe – 3,3% oraz pasz 3,3%. Wzrost kosztów hodowli koni w 2018 r. o 71,5% w odniesieniu do 2015 r. wynikał głównie ze wzrostu kosztów amortyzacji o 99,9% (202,4 tys. zł), kosztów usług weterynaryjnych i zakupu leków o 111,6% (64,1 tys. zł), kosztów usług remontowych o 128,4% (56,3 tys. zł), kosztów pozostałych o 64,6% (124,6 tys. zł). Wzrost kosztów był wynikiem m.in. zwiększenia nakładów inwestycyjnych, oraz leczenia koni na wymaganym poziomie. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu, po przejęciu w 2013 r. spółki Stado Ogierów Książ Sp. z o.o. dla OHZ priorytetem było uregulowanie wcześniej zaciągniętych zobowiązań, a po ich uregulowaniu Spółka mogła wydatkować większe kwoty adekwatnie do potrzeb hodowli koni.

(dowód: akta kontroli str. 1447-1454, 1464-1469)

Według rachunku zysku i strat Spółka uzyskała dodatnie wyniki finansowe z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej – zysk netto wyniósł odpowiednio: 659 tys. zł w 2015 r., 708,4 tys. zł w 2016 r., 727,9 tys. zł w 2017 r. oraz 566,6 tys. zł w 2018 r.. W okresie objętym kontrolą różnica między przychodami z hodowli a kosztami tej działalności wyniosła: w 2015 r. – 114,2 tys. zł, w 2016 r. – 569,7 tys. zł, w 2017 r. – 890,5 tys. zł, w 2018 r. – 1.199,4 tys. zł, a według stanu na 30 kwietnia 2019 r. – 617,6 tys. zł.

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu w sprawie wyniku finansowego z tytułu hodowli koni w SO Książ: „w strukturze Ośrodka Hodowli Zarodowej (...) w roku 2013 wszedł zakład SO Książ, który był obiektem mocno zadłużonym i niedoinwestowanym. Ośrodek Hodowli Zarodowej (...) w pierwszej kolejności zajął się uregulowaniem wiarytelności, a następnie rozpoczęto niezbędne inwestycje i remonty. Sukcesywnie są wdrażane kolejne plany inwestycyjne, wynikające z dużych potrzeb zaniedbanego przez lata Stada. Zarząd pręźnie działa, poprawiając dobrostan koni, walory turystyczno-rekreacyjne obiekt, dbając o lepszą promocję tego miejsca oraz koni rasy śląskiej. Zarząd dba także o wynik finansowy całej Spółki i pomimo dużych kosztów ponoszonych w SO Książ jest on dodatni. Podejmowane decyzje remontowe i inwestycyjne muszą być mocno rozważone, trafne i efektywne, co w przyszłości powinno owocować większymi dochodami tej jednostki. Stado Ogierów Książ, jako samodzielna jednostka nie miałaby racji bytu w dzisiejszych realiach.”

(dowód: akta kontroli str. 113, 127, 146, 170, 1464-1469, 1472-1473)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka prawidłowo gospodarowała majątkiem Stada Ogierów Książ. Obiekty budowlane należące do SO Książ utrzymywane były w wymaganym stanie technicznym, wykonane zostały obowiązkowe okresowe przeglądy stanu technicznego oraz prowadzone były książki obiektów budowlanych zgodnie z wymogami określonymi w przepisach prawa. Sprzedaż nieruchomości należących do SO Książ prowadzona była zgodnie z ustawowymi regulacjami w tej dziedzinie. Przychody z hodowli koni w latach 2015-2018, pomimo podejmowanych działań, nie w pełni pokrywały poniesione koszty tej działalności. Spółka z tytułu prowadzonej działalności w latach 2015-2018 uzyskiwała dodatnie wyniki ekonomiczne, a przychody z innych działalności wykorzystywane były na pokrycie kosztów hodowli koni w SO Książ.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

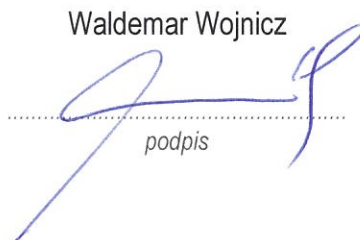
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia 22 lipca 2019 r.

Kontroler
Artur Witek
Główny specjalista kp.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
p.o. Dyrektor
Waldemar Wojnicz

.....
podpis